

[Formanden.]

„Vil ministeren oplyse, om der på grundlag af den i 1959 afgivne betænkning om statens og kommunernes erstatningsansvar kan forventes en lovgivning på dette område, samt om der eventuelt i forbindelse hermed kan forventes forslag om ændring i forsikringsaftalelovens § 25?“

Disse spørgsmål vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til undervisningsministeren, for at han kan fremsætte en tidligere anmeldt redegørelse.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne indlede denne redegørelse med nogle få ord om højere forberedelseseksamens tilblivelse.

Man vil erindre, at optagelse på seminarium tidligere var afhængig af, at ansøgeren havde gennemgået et 1-årigt præparandkursus på seminarierne eller havde studentereksamen. Dette 1-årige præparandkursus gav ingen muligheder for anden uddannelse for dem, der ikke blev optaget på seminarium. I forbindelse med forarbejderne til den læreruddannelseslov, der træder i kraft den 1. august 1969, stilledes der derfor af læreruddannelsesudvalget forslag om et 2-årigt adgangskursus, der ved en tillægsprøve kunne suppleres op til studentereksamen. For at undgå, at der dannedes en ny blindgyde i uddannelsessystemet, fremsattes i overensstemmelse hermed lovforslaget om højere forberedelseseksamen, der vedtoges i juni 1966. I henhold til denne lov sigter højere forberedelseseksamen ikke blot mod læreruddannelsen, men også mod andre videregående uddannelser. I betænkningen fra det folketingsudvalg, som behandlede loven, stod der — og jeg citerer:

„Bestemmelserne om indholdet og omfanget af de enkelte fag må fastsættes administrativt, således som det normalt er tilfældet både for de øvrige almene og for de faglige uddannelser. Udvalget ønsker i denne forbindelse at understrege, at højere forberedelseseksamen i videst muligt omfang bør være en almen eksamen.“

Under udvalgets forhandlinger havde man været inde på, om man straks kunne fastsætte, hvilke andre uddannelser højere forberedelseseksamen kunne give adgang til; men man kom til det resultat, at det var for tidligt at tage endelig stilling dertil. Man ønskede på den anden side ikke, at den nye adgangsvej til læreruddannelsen skulle blive sinket, og det hedder derefter i udvalgets betænkning:

„Man ønsker imidlertid at fremhæve, at jo flere uddannelser højere forberedelseseksamen giver adgang til, desto større betydning vil dette nye led i uddannelsessystemet få.“

Videre hedder det:

„Udvalget har specielt drøftet spørgsmålet om, på hvilke måder højere forberedelseseksamen kan danne basis for adgang til studier ved universiteterne og de andre højere læreanstalter. Da spørgsmålet om betingelserne for adgang til de omhandlede studier for tiden behandles i planlægningsrådet for de højere uddannelser og kræver indgående overvejelser, finder man det ikke rigtigt at foregribe rådets overvejelser. Der kan næppe heller tages stilling til spørgsmålet, før det nærmere indhold og omfang af højere forberedelseseksamen er blevet fastsat ved ministeriel bekendtgørelse. Samtidig må man allerede ved udformningen af bestemmelserne i videst muligt omfang sigte mod at gøre eksamen velegnet som grundlag for en række videregående uddannelser.“

Ud fra disse retningslinjer og ud fra lovens bestemmelser er arbejdet med højere forberedelseseksamen derefter foregået.

I august 1966 nedsattes et studieplanudvalg med professor Højgaard Jensen som formand, og i januar 1967 afgav udvalget en betænkning om HF-undervisningens indhold, eksamen osv.

Trods den knappe tid, der var til rådighed, præsterede udvalget et oplæg, som har vundet almindelig anerkendelse på grund af dets inspirerende og fordomsfrie behandling af problemerne, og dets forslag gik næsten uændret over i bekendtgørelsen om højere forberedelseseksamen. Samtidig blev administrationen af HF-uddannelsen pla-

[Undervisningsministeren.]

ceret i direktoratet for gymnasieskolerne, der omdøbtes til direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen.

Denne bekendtgørelse udsendtes i slutningen af februar 1967. Tilmelding til HF-kursus skulle ske inden 1. april 1967, og der havde da meldt sig 1.900 ansøgere, men kun 816 kunne optages, idet der ved finansloven var bevilget 34 klasser. Pr. 1. april i år har der meldt sig 2.850 ansøgere, hvoraf 1.632 vil kunne optages i de 68 nye klasser, som oprettes. Af disse 68 klasser er 26 ved seminarier, 8 ved statskursuset i København, 16 ved statsskoler og 18 ved kommunale gymnasier.

Det har været glædeligt at konstatere den store interesse for højere forberedelseseksamen — ikke blot hos elever og forældre, men også hos kommunale myndigheder og rektorer og lærere. Vi må derfor regne med, at en forøgelse af klassetallet er nødvendig i de kommende år, selv om også må tage i betragtning, at højere forberedelseseksamen væsentligt har optaget de elever, som hidtil har søgt de nu afskaffede præparandkursus på seminarierne.

Af hensyn til kvalifikationskravene til lærerne vil det være nødvendigt at placere de fleste HF-klasser ved eller i tilknytning til gymnasier, men andre tilsvarende institutioner kan også komme i betragtning, ligesom oprettelsen af selvstændige HF-kursus vil være naturligt, hvor elevtilgangen er stor nok til mindst 8 spor.

For de lidt ældre HF-elever, hvoraf der er en del, falder et almindeligt skolémiljø ikke altid naturligt. I København kan de henvises til statskursus, og det samme kan ske andre steder, hvor der eventuelt oprettes selvstændige kursus; men det overvejes i øjeblikket i ministeriet, om ikke den bedste løsning er en HF-kostskole for sådanne elever. For øvrigt optages der til sommer enkelte HF-elever på alumnatet ved Åbenrå statsskole, men ikke fortrinsvis ældre.

Naturligvis har der været mange problemer at løse i forbindelse med starten af HF. Kurserne skulle placeres og ledere og lærere godkendes. For at forberede lærerne til den nye undervisning har direktoratet afholdt en række kursus. I april 1967 afholdtes det første instruktionskursus for

ledere og lærere, og et tilsvarende er afholdt i år; i november 1967 afholdtes et weekendkursus for samtlige HF-lærere, og i den kommende sommerferie afholdes kursus i samfundsfag for samtlige HF-lærere.

Endelig skal det nævnes, at direktoratets faglige konsulenter, både i skriftlige vejledninger og ved besøg på kurserne har bistået lærerne.

Da HF-uddannelsen endnu ikke er fyldt 1 år, er det for tidligt at sige noget afgørende om erfaringerne, men det er indtrykket i direktoratet, at noget værdifuldt er kommet godt i gang. Overalt meldes om stor og positiv interesse hos elever og lærere. Kun ca. 50 elever har måttet have den ekstra undervisning, der er givet adgang til, og meget få af de optagne elever har indtil nu forladt kurserne.

Tilvalgsmulighederne udnyttes stærkt — undertiden for stærkt. I nogle tilfælde har elever 42 ugentlige timer, men i almindelighed har de mellem 30 og 36 timer ugentlig, og de bør næppe have mere. Tilvalgssystemet medfører, at en HF-klasse i gennemsnit kræver ca. 50 lærerskematimer, så de er noget dyrere end en gymnasieklasse.

Et væsentligt punkt er jo HF-eksamiens kompetence. I øjeblikket er stillingen den, at HF-kandidater har adgang til følgende uddannelser: uddannelse til lærer, til socialrådgiver, til hospitalslaborant og til terapiassistent, og der er yderligere grundlag for anerkendelse af HF-eksamen som adgangsgivende til landbrugs-, havebrugs- og mejeribrugsstudiet ved landbohøjskolen, til HD-studiet ved handelshøjskolerne og til teknikumstudiet. Et forslag fra planlægningsrådet for de højere uddannelser, hvorefter HF-kandidater med relevant tilvalg via en såkaldt „blød indslusning“ skulle kunne få adgang til universiteterne, ligger for tiden til høring på institutionerne, og hermed er forholdet mellem højere forberedelse og gymnasiet bragt ind i diskussionen.

I vort hidtidige uddannelsessystem har gymnasiet og studenterkurserne været den eneste officielle vej til de højere uddannelser. Det forhold har i nogen grad haft uheldige virkninger i folkeskolen, fordi det gjorde eksamensafdelingen, der var adgangsgivende til gymnasiet, særlig attraktiv til skade for den anden del af folkeskolen, der ikke åbnede nogen vej videre frem. Det

[Undervisningsministeren.]

er denne skævhed, som højere forberedelseseksamen bl. a. skal søge at bøde på. Den mere åbne adgang til denne uddannelse betyder, at der ikke alene kan optages elever med realeksamen, men at der kan blive en chance også for elever fra 10. klasse, f. eks. med teknisk forberedelseseksamen, og for lidt ældre, som har været ude i erhvervslevet, „manden fra ploven“, som det er blevet sagt, eller som man måske snarere skulle sige: „manden fra værkstedet“. Alle rede i første årgang kommer 5 pct. fra 10. klasse og også en del lidt ældre fra hvervene.

Den omtalte skævhed, der også er medvirkende til en skæv social rekruttering til den højere uddannelse, vil man måske bedst kunne modvirke ved f. eks. at have en udelt 9-årig skole, fordi ingen elev så på forhånd er skilt fra, som ikke-eksamensafdelingens børn er det nu. De gymnasiale uddannelser vil da få hele folkeskolen som grundlag, ikke blot eksamensafdelingen.

Dette er fremtidsmusik, men højere forberedelseseksamen løser altså indtil videre en del af problemerne. Da gymnasiets specielle forhold — den nye grendeling bl. a. — også var inddraget i debatten, skal jeg bemærke, at den nye grendelte studentereksamen ikke har skabt nye adgangsproblemer. Såvel den naturfaglige gren som den samfundsfaglige er lige så kvalificerende som både den gamle nysproglige og den nye nysproglige, og et tidligt studievalg er derfor ikke mere påkrævet nu end før.

Om forholdet mellem gymnasiet og højere forberedelseseksamen vil jeg i øvrigt gerne sige følgende:

De henvender sig til en vis grad til samme klientel af elever, men dog med noget forskellig baggrund. Undervisningsstoffet dækker delvis hinanden, men undervisningsform og eksamen er forskellig, og højere forberedelseseksamen standser på et lavere fagligt niveau end gymnasiet. Optagelseskriteriet til gymnasiet er relativt strengt og baseret på dygtige elever fra 2. real, eventuelt 3. real, mens højere forberedelseseksamen har en mere åben adgang. Gymnasiet er en 3-årig fortsat almen uddannelse, der fortrinsvis sigter mod universiteter og højere læreanstalter, mens højere forberedelse er to-årig og fortrinsvis sigter mod andre videre-

gående uddannelser som læreruddannelsen, teknika, landbohøjskole, sociale højskole o. lign. Det vil sikkert kun være et begrænset antal, der vil gå direkte til universiteter og læreanstalter, enten via en „blød indslusning“ eller en tillægsprøve til studentereksamensniveau. Det gælder om at give begge uddannelsesveje, HF og gymnasium, de bedst mulige vilkår.

Til sidst vil jeg gerne oplyse, at det er hensigten at omdanne det nu siddende rådgivende udvalg vedrørende studenteruddannelsen, så det også kan tage sig af HF-problemer, og det er tanken, at dette nye udvalg skal følge udviklingen inden for hele feltet og eventuelt stille forslag til ændringer og reformer, som den kommende tids udvikling må kræve. HF-loven skal til revision i 1972-73 og bekendtgørelsen allerede i 1969-70.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om beskyttelse af forædlerrettigheder for planter.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 24) findes i tidenden sp. 2652, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 349).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 121 stemmer; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om handel med frø og planter.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 25) findes i tidenden sp. 2652, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 349).